

Medaille met twee kanten

Italië tussen carnaval en concilie

Door de eeuwen heen is Italië een vat vol tegenstrijdigheden geweest. Op elk niveau, van de stadstaat tot het universum van aarde, hemel en hel was sprake van een felle uitwisseling van opvattingen die zowel tot grote kunst als tot oorlog leidde.

Het Alkmaars Cantate Koor brengt een aantal van deze opvattingen in muziek vertaald naar voren in wat waarlijk een medaille met twee kanten kan worden genoemd.

Florence is aan het eind van de vijftiende eeuw een stad van grote bloei en élégance, een wereldse stad waar het jaarlijkse carnaval uitbundig wordt gevierd. Onderdeel van deze traditie zijn de *canti carnascialeschi*, liederen die in de grote optochten vol pracht en praal ten

uitvoer worden gebracht en waarin op ironische wijze de draak wordt gestoken met de maatschappelijke verhoudingen.

De beroemdste tekstdichters en componisten leveren bijdragen. **Lorenzo de' Medici**, *il Magnifico*, wereldlijk heerser van de stad en een van de hoofdrolspelers in het grote Italiaanse spel van oorlog en vrede, is actief betrokken bij de feesten. Van zijn hand zijn de teksten van het *Canto de' profumieri* en de *Trionfo di Bacco*.

Maar Florence is van 1494 tot 1498 ook het theocratisch paradijs van de dominicaner monnik Savonarola die alle wereldse ijdelheid in de ban doet en luxe voorwerpen, boeken, schilderijen en andere uitingen van wereldse cultuur tot de brandstapel veroordeelt. Na vier jaar is zijn schrikbewind ten einde en vinden nieuwe canti, eleganter en verfijnder dan tevoren, hun weg naar de feestende bevolking.

De zestiende eeuw is vervolgens de eeuw van reformatie en schisma. Op het niveau van de gehele 'beschaafde wereld' barsten de tegenstellingen op religieus gebied uit hun voegen. De katholieke kerk, in het defensief gedrongen, zoekt tijdens het Concilie van Trente van 1545 tot 1563 naar wegen om zichzelf te vernieuwen en het hoofd te bieden aan de nieuwe tijden.

Onder leiding van kardinaal Carlo Borromeo ontwikkelt de kerk nieuwe normen voor geestelijke muziek. De polyfonie is overwoekerd door zijn eigen hang naar versiering en verfraaiing en Borromeo vraagt **Vincenzo Ruffo** een mis te schrijven 'zo helder als mogelijk', waarin geen enkele muzikale frase afleidt van de betekenis van de tekst.

Ook aan deze strenge mis uit de Povlakte, die zo tegengesteld lijkt aan de wereldse vrolijkheid van Florence van enkele tientallen jaren eerder wordt tijdens het concert aandacht geschonken, evenals aan het werk van **Luca Marenzio**, tijd- en streekgenoot van Ruffo, en **Claudio Monteverdi** die later zal schitteren in Mantua en Venetië. Maar ook hier zal blijken dat het bloed kruipt waar het niet gaan kan en dat ondanks de voorschriften van de kerk de Italiaanse vitaliteit haar plaats onder de zon weer opeist.

Het Alkmaars Cantate Koor presenteert dit concert samen met ensemble **Música Temprana**. De interpretatie van deze verschillende vormen van muziek-eisen van zowel de zangers als het ensemble een grote mate van souplesse.

Het Alkmaars Cantate Koor specialiseert zich in muziek uit renaissance en barok, met een nadruk op minder bekend repertoire. Recentelijk is muziek uitgevoerd van Henry Purcell (*Dido and Aeneas*) en Antonio Caldara, Spaanse polyfone muziek uit de zestiende eeuw en barokmuziek uit Duitsland, Spanje en Zuid-Amerika.

Música Temprana is gespecialiseerd in de uitvoering van muziek uit de koloniale periode van Zuid-Amerika. In 2001 is een CD uitgebracht met achttiende eeuwse muziek uit Peru.